

onbekende beroemdheid jean heylbroeck

Bijzondere zeilprestaties zijn niet alleen voorbehouden aan mensen uit de categorie Bekende Nederlanders. Zeilen belicht een aantal van die vergeten zeilers onder de noemer 'Onbekende beroemdheden'.

GEEN PARADIJS ZONDER STRESS

Hij zeilde in vijf jaar de wereld rond, pakte na thuiskomst zijn logboeken en begon te schrijven. Dat resulteerde in De Wereld is Rond, een veel gelezen zeilboek. Een gesprek met de Vlaamse zeiler Jean Heylbroeck maakt duidelijk dat de boektitel meer behelst dan op het eerste gezicht duidelijk is.

TEKST MICHEL VAN STRATEN FOTO'S UIT DE ARCHIEVEN VAN JEAN HEYLBROECK

Voor me staat een vitaal ogende man, witte lokken komen onder zijn mutsje uit. "Komaan, naar het kraaiennest", zegt hij, wijzend naar de trap die naar zijn onderkomen leidt in een voormalige burgemeesterswoning in het centrum van Gent. Eenmaal binnen verklaart Jean Heylbroeck ongevraagd het verband om zijn linkerhand: "Op een bewegende boot is het me nooit overkomen hè, maar hier, in een stilstaand huis, knoei ik met kokend water."

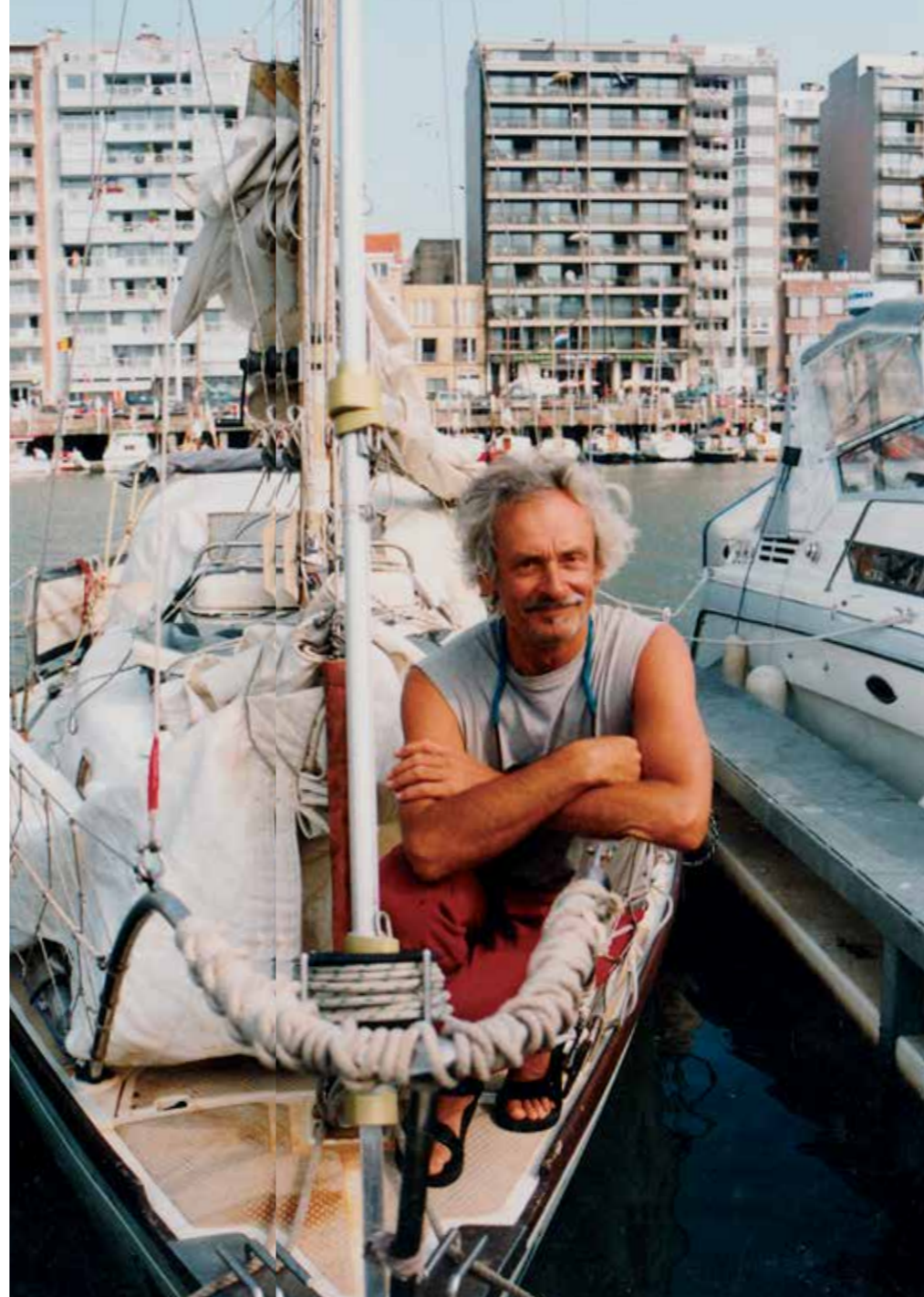
Ik kijk zijn kamer rond. Er is veel te zien, zoals diverse schilderijen, stapels boeken, een doos foto's, foto's aan de muren, een gitaar, een viool, nog een viool, een boog met pijlen, kleedjes, tekeningen, beeldjes. De schilderijen zijn van zijn vader, moeder en broer; Jean komt uit een familie van kunstenaars. Een stapel schriftjes blijkt tijdens ons gesprek de logboeken van zijn

wereldreis met *Chartist Lady* te bevatten, de reis waarmee hij wereldberoemd werd in België, geholpen door zijn boek *De wereld is rond*. Tijdens het gesprek dat volgt, ga ik steeds meer begrijpen wie er tegenover me zit en wat die reis, de witte lokken, dat boek maar ook het hele interieur voor betekenissen hebben.

Schatzoeker

"Ga zitten", zegt Jean Heylbroeck. Hij volgt mijn voorbeeld en ik zit oog in oog met de man die gedurende vijf jaar solo de wereld rond voer. Zijn verhaal blijkt geen doorsnee wereldreisvertelling. De reis lijkt misschien wel meer een decor te zijn voor de man die Heylbroeck is.

Hoe is hij aan het varen geraakt? "Ik ben een laatbloeiër. Ik ben wel gefrustreerd bij de zeescouts geweest, omdat ik moest van thuis, maar dat was met tenten in het bos. Dat vond ik verschrikkelijk. Later ben ik bij de zeemacht geweest, als gestudeerd radiotelegrafist. Toen heb ik een verschrikkelijk

"Mijn droom?
Schatten
zoeken"

ke reis gehad, van zeeziekte, met *Kamina* naar Afrika." Dat lijkt me geen aanmoediging om de wereld over te willen varen in een klein zeilbootje. Maar die reis kwam dan ook veel later pas, toen hij 45 jaar oud was. "Ik ben tot halverwege mijn wereldreis ook zeeziek geweest. Daarna was het over, nooit meer gehad."

"Ik heb veel beroepen gedaan. Elektronica, verzekeringen, taxichauffeur, sommelier, ik heb een café in Spanje gehad. Daar heb ik ook nog in de gevangenis gezeten, eind jaren zestig, wegens liedjes zingen tegen Franco, in een dronken bui."

Had de jonge Heylbroeck een droom? "Ja, schatten zoeken!" Het boek *Schateiland* van R.L. Stevenson vormt de inspiratie om de schat uit het genoemde boek te willen vinden, juist omdat "in het boek niet staat waar dat precies is. En toen ben ik beginnen snuisteren in geschiedenisboeken en heb uitgevonden dat Stevenson Kokoseiland bedoelde." Heylbroeck ging op zoek. "Toen heb ik eerst leren diepzeeduiken, en toen moest ik een boot hebben, om schatten te zoeken." Vond hij de schat? "Nee." Jammer. "Maar," vervolgt hij, "ik heb er mijn windpiloot kunnen repareren zonder elektriciteit. Daar was ik fier op." Gedurende het verdere verloop van het gesprek merk ik dat dergelijke kleine maar betekenisvolle overwinningen ook schatten zijn in de ogen van Heylbroeck. Hij treft dat mooi door op een gegeven moment op te merken: "Uiteindelijk is het de schat in jezelf waar je naar op zoek bent."

Niet meer terug

"Ik heb van kleins af altijd iets gehad met het water en met de vissen. En plotseling zag ik iets op tv met zeilen en ik wist: ja, dat is het. Maar in die tijd was zeilen iets van de elite. Dat was niet toegankelijk voor mij." Ik kan me voorstellen hoe deze onafhankelijk ingestelde man met zijn snor, sikje en Drie-Musketiërs-uitendlijk vreemd aangekeken zou zijn bij een entree in een chique zeilclub. Heylbroeck moest dus alles zelf uitvinden. "Ik ben volledige autodidact, heb nooit met iemand meegezeild en zo. Dus ik deed het in het begin allemaal niet zo goed. Maar ik was met niets anders meer bezig."

Toch was de reis om de wereld geen vooropgezet plan. Heylbroeck wilde vooral weg. "Ik zat constant in boeken over avonturen en zeerovers en zo, tot teleurstelling van mijn vader, die vond dat ik iets serieus moest gaan doen. En plots kon ik duiken, ik kon zeilen, ik was werkloos en ja, ik had *Chartist Lady* al vier jaar. Ik heb pas een paar maanden voor vertrek beslist om te gaan." De start van de reis zou velen ertoe hebben gebracht direct terug te keren: "Ik was net in Engeland geraakt en de boot was al half aan het zinken. Er was beweging tussen dek en romp. Ik zat in zes, zeven Beaufort, naar Dover denk ik, en het water stroomde binnen. Maar ik was al op tv geweest en durfde niet meer terug", vertelt Heylbroeck met een lach, nu bijna een kwart eeuw na dato. "Anders had ik gans mijn leven met de vinger gewezen gekregen." Harde lach. "Maar ik heb eerst alles moeten repareren in Plymouth."

Dat deed hij met succes en vervolgens ging hij op weg, maar wel "met een bang hartje", voegt hij eraan toe. "Maar ik ging liever sterven dan teruggaan. Ik kon niet meer terug. Ik was helemaal niet van plan om rond de wereld te gaan en terug te keren. Ik was van plan om ergens schatten te gaan zoeken, een nieuw leven te beginnen. En daarom is die titel niet zo banaal. De wereld is rond: hoe verder je gaat, hoe dichterbij je weer bij je vertrekpunt komt. En dat is mentaal ook zo." Nu pas dringt de betekenis die de titel van zijn boek voor hem heeft goed tot me door. Eigenlijk is die ronde aardbol voor Heylbroeck vooral een teleurstelling. Als ik hem dat voorleg verwijst hij naar de opdracht die hij voor in zijn boek heeft staan. Daar staat: 'Eens hebt ge gezegd: "De aarde zou een moeder moeten zijn; ze zou een kleine aarde moeten baren, zo een kleine bol naast de onze, zodat we nog kunnen vluchten."' Jean Heylbroeck vluchtte met behoud van lijf en leden; zijn broer, voor wie Jean de opdracht had geschreven, pleegde zelfmoord, ten onder gegaan aan zijn liefde voor echtheid, waar hij bij veel mensen vooral commercie en oneerlijkheid zag. Lijkt Jean op zijn broer? "Ik ben niet zo echt als mijn broer, denk ik. Je mag niet zo echt zijn, want dan ga je dood, zoals hij. Je kan niet alles zeggen tegen de mensen. Volledig eerlijk, je kan zo niet leven." Kan dat op zee wel, in je eentje? Heylbroeck antwoordt zonder enige aarzeling: "Ja, natuurlijk kan je dat."

Het vertrek van Jean Heylbroeck resulteerde in een tocht die vijf jaar zou duren en hem de aarde deed rond. In zijn boek was me opgevallen dat hij Polynesië, door hem beschreven alsof hij dat ervoer als een aards paradijs, uiteindelijk alleen maar als tussenstop heeft bezocht en niet als einddoel. En dat terwijl je bij het lezen van *De wereld is rond* de indruk krijgt dat de zeiler het daar zo naar zijn zin heeft dat hij eigenlijk nooit meer weg wil. "Een vriendin van mij moet een vriend zijn. Iemand die mij emotioneel kan begrijpen. Ik kan dus niet dagelijks leven met iemand

CHARTIST LADY

De boot is genoemd naar Chartism, een politieke emancipatiebeweging uit de eerste helft van de 19de eeuw in Engeland. De eerste eigenaar was een nazaat van een van de voorvechters van deze beweging. En omdat een boot vrouwelijk is, noemde hij de boot *Chartist Lady*.

L.o.a.:	8,99 m
L.w.l.:	7,32
Breedte:	2,82 m
Diepgang:	1,52 m
Waterverplaatsing:	3,3 m ³
Zeiloppervlakte:	34 m ²
Merk:	Elizabethan 30
Ontwerper:	P. Webster
Bouwjaar:	1974

BOEKEN VAN JEAN HEYLBROECK

De wereld is rond (1996)
Terra Incognita (2004)
Luchtbellen uit de diepte (2007; kinderboek)

WIN EEN BOEK

Jean Heylbroeck heeft speciaal voor *Zeilen* een exemplaar van *De wereld is rond* gesignd. *Zeilen* verloot dat bijzondere exemplaar. Stuur een e-mail met een motivatie naar info@zeilen.nl als u daarvoor in aanmerking wilt komen.

aan wie ik niet alles duidelijk kan maken. Ik kan als winterse vrucht niet in Polynesië gedijen." Hoe paradijselijk ook, voor echte vriendschap moet Jean Heylbroeck thuis zijn, in zijn Gent. "De beste beslissing in mijn leven, die mij het meest gegeven heeft, was toen ik viool studeerde aan de Muziek-Academie." Heylbroeck was toen 57, nu is hij 69. "Ik heb daar een heel goed gevoel aan overgehouden. Het zijn interessante mensen. Ik heb daar een sociaal leven opgebouwd." Op zijn muzikexamens, waar hij moest voorspelen als oudste van de groep, had Heylbroeck grote stress. En daarna kwam het paradijs, van de opluchting en de voldoening.

Geen paradijs zonder stress

Heeft hij die stress ook op zee? "Je weet wat er kan gebeuren. De zorgen die je je maakt onderweg zijn een soort zelfbescherming, en gelukkig maar." Ik vertel dat de titel van mijn eigen zeilboek *Onzeker op Zee* is. Hoe is dat bij Heylbroeck? "O, ik ben een verschrikkelijke angsthaas, hypochonder", antwoordt hij tot mijn verbazing. "En toch doe ik het." Hoe is bij hem de balans tussen het paradijselijke en de stress, wil ik weten. Zijn antwoord is stellig: "Ik denk dat je geen paradijs krijgt zonder stress. Ik heb tijdens mijn wereldreis mensen gezien in die tijd die allemaal dezelfde droom hadden als ik. Maar degenen zonder stress zijn allemaal gestrand, omdat ze feestten en dronken. Ik sliep ook zeer slecht, als een tijger, en ik heb tien keer mijn leven gered door iets te horen, een andere golfslag bijvoorbeeld." Oftewel: je hebt altijd een zekere mate van oplettendheid nodig om te kunnen overleven en van het paradijs te kunnen genieten. "Het was een zware tijd, maar de beloning was enorm." Heylbroeck toont nog eens zijn verbonden hand. "Kijk, ik was te ontspannen, en daarvoor heb ik mij verbrand."

In *De wereld is rond* was mij de weerspanning opgevalen tussen de paradijselijke momenten die Heylbroeck beschrijft en de angsten en zorgen. Een citaat: 'Ik haat de zee, de boot en mezelf.' Dat is toch een interessant span-

ningsveld, tussen de angsten enerzijds en het onmetelijke avontuur van in je eentje de wereld rond zeilen, leg ik hem voor. "Ik doe steeds dezelfde fout, nog altijd", reageert Heylbroeck zonder een spoor van ironie. "Onlangs zag ik een documentaire over de Azoren. Mensen waren bezig wijnranken te planten op de vulkaan Pico. En plots kreeg ik het idee: verdomme, ik zeil er naartoe, ik ga weg, want ik hou niet van veel mensen en de massa. Maar ik weet al, dat ik mezelf daar ga ongelukkig maken, omdat ik alles ga missen wat ik hier wel heb." Waarom dan die drang? Heylbroeck denkt even na en doet, aan zijn gezichtsuitdrukking te zien, een soort gissing: "Het is een soort testen van jezelf, of niet willen dat je stil valt."

Misschien was dat wat gebeurde na terugkomst van zijn wereldreis, want Heylbroeck werd naar eigen zeggen depressief. Hij kon de overgang van de ene wereld naar de andere niet aan. "De mensen die mij onderweg het meest geholpen hebben, waren arme moslims in de woestijn." Heylbroeck vertelt hoe hij vis had willen kopen en vervolgens overladen werd met vers gevangen vis, gegeven door vissers die wisten dat ze hem daarna nooit meer zouden zien. Zijn geld hoefden ze niet. "Zo'n groot hart. En toen ik terug was in België werd ik bespuwd als ik dat vertelde aan mensen. Dat was tijdens de opkomst van het Vlaams Blok hier. Racisme. En ik begreep het niet. Ik lachte naar de mensen op straat, zoals ik gewoon was van in de laatste Arabische landen. Maar dat werd hier niet geaccepteerd. En toen heb ik mij opgesloten." Daaruit kwam zijn boek voort, want Heylbroeck begon te schrijven. De logboeken waren daar oorspronkelijk niet voor bedoeld geweest, maar kwamen wel goed van pas. Heylbroeck loopt naar de boekenkast en toont me de stapel. Bladerend in een van zijn vele logboeken zie ik tussen de tekst volop tekeningen van de vissen die hij geschoten en gegeten heeft, naast werktekeningen van motorreparaties, want de solozeiler zonder geld repareerde veel zelf, of met behulp van ruimhartige bewoners.

Ik kijk nog eens de kamer rond. Wat ik bij het binnenkomen van Heylbroecks woning had aangezien voor een ietwat rommelige kamer, is in werkelijkheid het decor van een leven, begrijp ik bij het afscheid. Heylbroeck houdt af en toe voordrachten over zijn reizen. En hij vaart nog steeds, met *Chartist Lady* zelfs. Vaak naar Alderney en andere Kanaaleilanden. "In juli ben ik ontmast geweest." Twee van de spanners braken, onderweg van Alderney, waarna de mast het begaf. "Ik was juist van plan een tweede rif te steken. En 't is goed dat ik daar te laat voor was, anders was ik hier niet." Maar Heylbroeck zeilt door. Geen paradijs zonder stress. ●

* Heylbroeck heeft hier in *Zeilen* 4-1999 een uitgebreid artikel over gepubliceerd.

"Ik kan als winterse vrucht niet in Polynesië gedijen"

